

Examining the Impact of Motivation Deficit and Educational Isolation on Academic Decline During the COVID-19 Pandemic in Students

Zohre Delbari

Corresponding Author, PhD Educational Psychology, Bojnord Branch, Islamic Azad University, Bojnord, Iran..

E-mail: Zdelbari7@gmail.com

Article Info	ABSTRACT
Article type: Research Article history: Received: 23 Apr 2024 Received in revised form: 25 Jun 2024 Accepted: 26 Jul 2024 Published online: 16 Sep 2024 Keywords: <i>Motivation deficit, Educational isolation, Academic decline.</i>	Introduction: The COVID-19 outbreak led to school closures and a sudden shift from in-person to online learning, which reduced students' motivation and social interactions, creating significant challenges for academic achievement. Therefore, this study aimed to investigate the impact of motivation deficit and educational isolation on students' academic decline during the COVID-19 pandemic. Methods: The present study employed a mixed-methods design, combining qualitative and quantitative approaches. The study population included all mothers, students, and secondary school teachers in Sabzevar in 2021. Among them, 30 participants were purposefully selected for qualitative interviews after meeting inclusion criteria and achieving data saturation. Following the qualitative phase, after identifying and validating categories and factors, a questionnaire was designed and administered to 384 participants (mothers, students, and secondary school teachers) due to the large and unlimited population. The research instrument was a 49-item researcher-made questionnaire assessing challenges of effective virtual education contributing to academic decline during COVID-19. Results: The findings indicated that motivation deficit and educational isolation had a significant impact on students' academic decline during the pandemic. Moreover, these variables explained 61% of the variance in academic decline, and the predictive power for academic decline was 0.357, which is considered strong. Therefore, the tested structural model demonstrated acceptable quality and validity. Conclusion: Overall, the findings highlight that academic success during a crisis is not solely dependent on students' cognitive abilities, but psychological and social factors- particularly motivation and social interaction- play a crucial role. Managing these factors can be an effective strategy to reduce academic decline in emergency educational situations and underscores the importance of designing supportive and motivational learning environments.
Cite this article: Delbari Z . Examining the Impact of Motivation Deficit and Educational Isolation on Academic Decline During the COVID-19 Pandemic in Students. Journal of Modern Approaches in Education Management and Health Sciences. 2024; 01 (02): 42-52. Doi: 10.22034/edus.2025.546682.1026 Journal of Modern Approaches in Education Management and Health Sciences is licensed under CC BY-NC 4.0. Web site: https://www.eduhealthsci.ir Email: eduhealthsci@gmail.com © The Author(s). Publisher: Academic Center for Education, Culture and Research (ACECR), Mazandaran Branch, Mazandaran, Iran.	

Extended Abstract

Introduction

The COVID-19 pandemic created unprecedented challenges for education systems worldwide. With sudden school closures and the shift from traditional in-person instruction to online learning, students were forced to adapt to a completely new learning environment. While online education provided continuity in academic activities, it also introduced significant barriers, particularly in terms of maintaining motivation and social engagement. Motivation, as a critical driver of learning, can be divided into intrinsic and extrinsic components. Intrinsic motivation stems from personal interest and curiosity, whereas extrinsic motivation arises from external rewards, feedback, or social recognition. During the pandemic, both forms of motivation were disrupted. The absence of direct interaction with teachers and peers diminished extrinsic motivators, while the lack of structured school routines and engaging learning environments negatively affected intrinsic motivation. In parallel, educational isolation emerged as a prominent factor influencing academic outcomes. Students experienced reduced peer interaction, limited collaboration opportunities, and less access to immediate feedback from instructors. Such isolation not only impacted academic performance but also contributed to increased stress, anxiety, and feelings of disconnection from the school community. The combination of low motivation and isolation creates a cyclical effect: unmotivated students are less likely to seek interaction or engage actively in online learning, and students experiencing isolation are deprived of social and academic cues that stimulate motivation. Understanding the interplay between these psychological and social factors is crucial for identifying the determinants of academic decline during emergency educational situations. By investigating how motivation deficits and educational isolation affected students' academic performance during the COVID-19 pandemic, this study aims to provide insights into the mechanisms underlying learning disruptions and to inform strategies that can support student success in similar crises.

Methods

The present study employed a mixed-methods design, combining qualitative and quantitative approaches. The study population included all mothers, students, and secondary school teachers in Sabzevar in 2021. Among them, 30 participants were purposefully selected for qualitative interviews after meeting inclusion criteria and achieving data saturation. Following the qualitative phase, after identifying and validating categories and factors, a questionnaire was designed and administered to 384 participants (mothers, students, and secondary school teachers) due to the large and unlimited population. The research instrument was a 49-item researcher-made questionnaire assessing challenges of effective virtual education contributing to academic decline during COVID-19.

Results

The findings indicated that motivation deficit and educational isolation had a significant impact on students' academic decline during the pandemic. Moreover, these variables explained 61% of the variance in academic decline, and the predictive power for academic decline was 0.357, which is considered strong. Therefore, the tested structural model demonstrated acceptable quality and validity.

Conclusion

The findings of this study demonstrate that academic decline during the COVID-19 pandemic was significantly influenced by both motivation deficits and educational isolation. Motivation emerged as a central factor affecting students' engagement and persistence in learning activities. Reduced intrinsic motivation, due to diminished interest and engagement, combined with weakened extrinsic motivation, resulting from limited teacher feedback and social reinforcement, directly contributed to declines in academic performance. Simultaneously, educational isolation amplified these challenges by restricting students' opportunities for collaboration, peer support, and feedback, further exacerbating learning difficulties. Importantly, the interaction between motivation and isolation created a reinforcing cycle: students with low motivation were less likely to participate actively in virtual learning environments, increasing their isolation, while isolated students received fewer social and academic cues that could enhance motivation. This dynamic highlights the necessity of addressing both psychological and social dimensions when designing interventions to mitigate academic decline. Practical implications of these findings suggest that schools and educators should focus on fostering motivation and reducing isolation through structured online engagement, interactive group activities, and continuous feedback mechanisms. Incorporating strategies to enhance intrinsic motivation, such as goal-setting and personalized learning tasks, alongside measures to maintain social interaction, can significantly improve student outcomes. Ultimately, academic success during crises depends not only on cognitive abilities but also on the effective management of motivational and

social factors. Implementing supportive and engaging learning environments can help minimize the negative impact of emergencies on students' academic trajectories and ensure better preparedness for future disruptions.

Ethical Considerations

Compliance with research ethics

This study has been approved by the Ethics Committee of Islamic Azad University of Sari under the code IR.IAU.SARI.REC.1401.170.

Funding

This research received no specific grant from any funding agency.

Authors' contribution

Conceptualization, Zohre Delbari; Methodology, Zohre Delbari; Analysis, Zohre Delbari; Investigation, Zohre Delbari; Data Curation, Zohre Delbari; Writing - Original Draft Preparation, Zohre Delbari; Supervision, Zohre Delbari, Project Administration, Zohre Delbari.

Conflict of interest

The authors declare that there is no conflict of interest regarding this article.

Acknowledgments

The authors of the article express their gratitude to the officials of the Faculty of Bojnord Branch, Islamic Azad University, for conducting this research.

بررسی تأثیر نقص انگیزه و انزوای تحصیلی بر افت تحصیلی در دوران کرونا در دانش آموزان

زهرة دلبری

نویسنده مسئول، دکتری روان شناسی تربیتی، واحد بجنورد، دانشگاه آزاد اسلامی، بجنورد، ایران. رایانامه: Zdelbari7@gmail.com

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی	مقدمه: شیوع کرونا باعث تعطیلی مدارس و تغییر ناگهانی آموزش حضوری به آنلاین شد، که انگیزه و تعامل اجتماعی دانش آموزان را کاهش داد و چالش‌هایی برای موفقیت تحصیلی ایجاد کرد لذا هدف این مطالعه بررسی تأثیر نقص انگیزه و انزوای تحصیلی بر افت تحصیلی در دوران کرونا در دانش آموزان بود.
تاریخ دریافت:	روش پژوهش: روش پژوهش حاضر از نوع ترکیبی کیفی کمی بود. جامعه پژوهش حاضر را کلیه مادران، دانش آموزان و معلمان متوسطه اول و دوم شهر سبزوار در سال ۱۴۰۰ تشکیل دادند، که از بین آنان ۳۰ نفر به دلیل اشباع در داده‌های بدست آمده به شیوه هدفمند پس از کنترل ملاک‌های ورود و خروج، انتخاب و مورد مصاحبه قرار گرفتند. در ادامه پس از بدست آوردن و تایید مقولات و عوامل کیفی و طراحی پرسشنامه تعداد ۳۸۴ نفر از (مادران، دانش آموزان و معلمان متوسطه اول و دوم) به دلیل نامحدود بودن جامعه به پرسشنامه پژوهش پاسخ دادند. ابزار پژوهش شامل پرسشنامه ۴۹ سوالی محقق ساخته چالش‌های آموزش مجازی موثر در افت تحصیلی در دوران بیماری کووید-۱۹ بود.
تاریخ بازنگری:	یافته‌ها: نتایج نشان داد نقص انگیزه و انزوای تحصیلی تأثیر معنی‌داری بر افت تحصیلی در دوران کرونا در دانش آموزان دارند. همچنین متغیرهای نقص انگیزه و انزوای تحصیلی می‌توانند ۶۱/۱٪ از واریانس افت تحصیلی در دوران کرونا را تبیین نمایند، و مقدار قدرت پیش بینی نیز برای افت تحصیلی در دوران کرونا برابر با ۳۵۷/۰ بود که قوی ارزیابی می‌شود. لذا می‌توان گفت که مدل ساختاری مورد بررسی از کیفیت مناسبی برخوردار است.
تاریخ پذیرش:	نتیجه‌گیری: به طور کلی، یافته‌های این مطالعه تأکید می‌کنند که موفقیت تحصیلی در دوران بحران تنها وابسته به توانایی‌های شناختی دانش آموز نیست، بلکه عوامل روان‌شناختی و اجتماعی، به ویژه انگیزه و تعامل اجتماعی، نقش کلیدی دارند. مدیریت این عوامل می‌تواند راهکاری مؤثر برای کاهش افت تحصیلی در شرایط اضطراری آموزشی باشد و اهمیت طراحی محیط یادگیری حمایتگر و انگیزشی را بیش از پیش نشان دهد.
تاریخ انتشار:	
کلیدواژه‌ها: نقص انگیزه، انزوای تحصیلی، افت تحصیلی.	

استناد: دلبری، زهرة. بررسی تأثیر نقص انگیزه و انزوای تحصیلی بر افت تحصیلی در دوران کرونا در دانش آموزان. نشریه رویکردهای نوین در مدیریت آموزش و علوم سلامت. ۱۴۰۳؛ ۰۱ (۰۲): ۴۲-۵۲. Doi: 10.22034/edus.2025.546682.1026

دسترسی به این نشریه علمی، رایگان است و حق مالکیت فکری خود را بر اساس لایسنس کپیو کامنز (CC BY-NC 4.0) به نویسندگان واگذار کرده است.

© نویسندگان

| آدرس نشریه: <https://www.eduhealthsci.ir/> | ایمیل: eduhealthsci@gmail.com

ناشر: جهاد دانشگاهی واحد استان مازندران.

مقدمه

آموزش و یادگیری، به عنوان یکی از مهم‌ترین عوامل توسعه فردی و اجتماعی، همواره با عوامل روان‌شناختی، اجتماعی و محیطی در تعامل بوده است. موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان نه تنها به توانایی‌های شناختی و مهارت‌های علمی آنان بستگی دارد، بلکه تحت تأثیر مجموعه‌ای از عوامل روان‌شناختی، انگیزشی و محیطی قرار دارد (۱). انگیزه تحصیلی و تعاملات اجتماعی در محیط آموزشی نقش کلیدی و تعیین‌کننده‌ای دارند. انگیزه به عنوان نیروی محرکه یادگیری، دانش‌آموزان را ترغیب می‌کند تا با تلاش، پشتکار و استمرار در فعالیت‌های آموزشی شرکت کنند. همچنین، تعامل با همسالان و معلمان، ایجاد محیط حمایتگر و فرصت‌های مشارکتی، تجربه یادگیری مؤثر و عمیق را تقویت می‌کند (۲). افت تحصیلی یکی از دغدغه‌های اصلی نظام‌های آموزشی در سطح جهانی است. افت تحصیلی به معنای کاهش عملکرد تحصیلی و عدم دستیابی به اهداف آموزشی مطابق با سطح توانایی‌های دانش‌آموزان تعریف می‌شود و می‌تواند پیامدهای گسترده‌ای داشته باشد (۳). پیامدهای کوتاه‌مدت آن شامل کاهش نمرات، کاهش علاقه به یادگیری و کاهش مشارکت در فعالیت‌های کلاسی است و پیامدهای بلندمدت آن می‌تواند به شکل کاهش خودکارآمدی، افزایش اضطراب و نگرش منفی نسبت به تحصیل، کاهش فرصت‌های شغلی و محدودیت در مسیر تحصیلی آینده بروز کند. از این‌رو، شناخت عوامل مؤثر بر افت تحصیلی و طراحی راهکارهای پیشگیرانه و حمایتی از اهمیت بالایی برخوردار است (۴).

شیوع ویروس کرونا و بحران جهانی ناشی از آن، شرایط آموزشی را به شکلی بی‌سابقه تحت تأثیر قرار داد. با اعمال سیاست‌های فاصله‌گذاری اجتماعی و تعطیلی مدارس، آموزش حضوری به آموزش آنلاین یا ترکیبی تغییر یافت. این تغییر ناهمگانی و اضطرابی، ساختار کلاس‌های درس، تعاملات اجتماعی و روش‌های سنتی یادگیری را مختل کرد (۵). بسیاری از دانش‌آموزان با کمبود انگیزه و کاهش تعامل با معلمان و همکلاسی‌ها مواجه شدند که این امر به افت تحصیلی آنان منجر شد. شرایط آموزش آنلاین، که از نظر بسیاری از دانش‌آموزان فاقد جذابیت و ساختار کافی بود، باعث شد که دانش‌آموزان در پیگیری مطالب درسی و انجام تکالیف دچار مشکل شوند (۶). انگیزه تحصیلی، یکی از مؤلفه‌های اصلی یادگیری موفق است و پژوهش‌ها نشان داده‌اند که انگیزه پایین با کاهش یادگیری، افت نمرات و افزایش ترک تحصیل ارتباط مستقیم دارد. انگیزه به دو نوع درونی و بیرونی تقسیم می‌شود. انگیزه درونی به علاقه، کنجکاوی و تمایل خودانگیزخته دانش‌آموز برای یادگیری اشاره دارد و انگیزه بیرونی شامل عواملی مانند نمرات، تشویق والدین و بازخورد معلمان است (۷). در دوران کرونا، کاهش انگیزه بیرونی به دلیل فقدان بازخورد مستقیم و محدودیت تعامل اجتماعی، و کاهش انگیزه درونی به دلیل کاهش حس موفقیت و خودکارآمدی، از مهم‌ترین دلایل افت تحصیلی محسوب می‌شوند. نظریه خودتعیین‌گری نیز بر نیازهای پایه‌ای روان‌شناختی مانند خودمختاری، شایستگی و تعلق اجتماعی تأکید دارد که در شرایط کرونا محدود شد و انگیزه دانش‌آموزان کاهش یافت (۸).

انزوای تحصیلی به معنای کاهش تعامل دانش‌آموز با محیط آموزشی و همسالان است و در دوران کرونا تشدید شد. تعاملات اجتماعی، فرصت یادگیری گروهی، حل مسئله مشترک و بازخورد فوری را فراهم می‌کنند که نقش مؤثری در ارتقای یادگیری و انگیزه دانش‌آموزان دارند (۹). فقدان این تعاملات، انزوای تحصیلی را افزایش داد و به تبع آن، کیفیت یادگیری و مشارکت در فعالیت‌های کلاسی کاهش یافت. پژوهش‌ها نشان می‌دهند که انزوای تحصیلی با افزایش اضطراب، کاهش انگیزه و افت عملکرد تحصیلی مرتبط است. دانش‌آموزان منزوی کمتر از منابع آموزشی بهره می‌برند و فرصت‌های دریافت بازخورد اجتماعی برای اصلاح و بهبود یادگیری محدود می‌شود (۱۰). مطالعات نشان می‌دهند که انگیزه پایین و انزوای تحصیلی نه به صورت مجزا، بلکه از طریق تعامل و تقویت متقابل یکدیگر بر افت تحصیلی اثر می‌گذارند. دانش‌آموزانی که انگیزه پایینی دارند، تمایل کمتری برای تعامل با همکلاسی‌ها و معلمان دارند و این امر انزوای آنان را تشدید می‌کند (۱۱). به همین ترتیب، دانش‌آموزان

منزوی محرک‌های انگیزشی کمتری دریافت می‌کنند و انگیزه آنان کاهش می‌یابد. این چرخه معیوب، کاهش تلاش، کاهش تمرکز و افت عملکرد تحصیلی را توضیح می‌دهد. در دوران کرونا، این تعامل میان انگیزه و انزوا به‌ویژه محسوس بوده و موجب افزایش نرخ افت تحصیلی در میان دانش‌آموزان شده است. با توجه به بحران کرونا و تأثیر گسترده آن بر سیستم آموزشی، شناخت عوامل روان‌شناختی مؤثر بر افت تحصیلی از اهمیت بالایی برخوردار است (۱۲). این شناخت می‌تواند به طراحی برنامه‌های حمایتی، ارتقای انگیزه و کاهش انزوای تحصیلی کمک کند و اثرات منفی شرایط اضطراری آموزشی را کاهش دهد. پژوهش حاضر با هدف بررسی تأثیر نقص انگیزه و انزوای تحصیلی بر افت تحصیلی دانش‌آموزان، تلاش می‌کند تا مسیرهای اثرگذاری این عوامل را تبیین کرده و راهکارهای علمی و عملی برای بهبود عملکرد تحصیلی ارائه دهد (۱۳).

به طور کلی، افت تحصیلی دانش‌آموزان در دوران کرونا نه تنها ناشی از تغییرات تکنولوژیک و محیطی، بلکه نتیجه تعامل پیچیده عوامل روان‌شناختی و اجتماعی است. انگیزه پایین و انزوای تحصیلی به‌عنوان دو عامل کلیدی، مسیر یادگیری و موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان را تحت تأثیر قرار داده و ضرورت طراحی محیط‌های یادگیری حمایتگر و انگیزشی را بیش از پیش نشان می‌دهد. بررسی علمی این عوامل می‌تواند به برنامه‌ریزی آموزشی مؤثر و کاهش پیامدهای منفی بحران‌ها در آموزش کمک کند و اهمیت توجه به جنبه‌های روان‌شناختی یادگیری را برجسته نماید.

روش‌شناسی

روش تحقیق حاضر از نوع کیفی اکتشافی بود و این مطالعه در کمیته اخلاق دانشگاه آزاد اسلامی ساری به کد IR.IAU.SARI.REC.1401.170 به تصویب رسیده است. جامعه تحقیق در بخش کیفی شامل کلیه دانش‌آموزان متوسطه اول و دوم، معلمان مدارس متوسطه و والدین شهر سبزوار در سال ۱۴۰۰ بود. نمونه تحقیق به صورت هدفمند انتخاب شد و مصاحبه انجام گرفت تا جایی که یافته‌ها به حد اشباع نظری تحقیق رسید. نمونه تحقیق در مرحله کیفی عبارت بود از ۳۰ نفر شامل (۱۰ دانش‌آموز دختر و پسر، ۱۰ نفر از مادران دانش‌آموزان و ۱۰ نفر از معلمان مرد و زن). در روش کیفی تا زمانی که اطلاعات جدید میتوان از گروه نمونه گرفت می توان تعداد نمونه بیشتری را انتخاب نمود. اما نمونه گیری با اشباع داده ها پایان می پذیرد. تعداد ۳۰ نفر به این خاطر انتخاب شد که تا رسیدن به نفر ۳۰ ام اطلاعات جدیدی حاصل شد و در نهایت پس از نفر ۳۰ داده‌ها به اشباع رسیدند و اطلاعات قبلی تکرار شدند و نیازی به نمونه گیری بیشتر برای مصاحبه نبود.

در بخش کمی تحقیق نیز جامعه تحقیق شامل کلیه دانش‌آموزان متوسطه اول و دوم، معلمان مدارس متوسطه و والدین شهر سبزوار در سال ۱۴۰۰ بود. در مرحله کمی اما افراد نمونه عبارت بودند از ۳۸۴ نفر شامل (۱۰۰ دانش‌آموز دختر و پسر، ۱۰۰ نفر از مادران دانش‌آموزان و ۱۸۴ نفر از معلمان مرد و زن). این تعداد نمونه به دلیل نامحدود بودن جامعه این افراد و بر اساس نمونه متناسب جامعه نامحدود (۳۸۴ نفر) انتخاب شدند. روش نمونه گیری در این تحقیق عبارت بود از نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای. به این صورت که از میان دانش‌آموزان مدارس متوسطه اول و دوم تعداد ۴ مدرسه انتخاب و از هر مدرسه تعداد ۴ کلاس و از هر کلاس تعداد تقریبی ۶ نفر انتخاب شدند. والدین نیز به همین صورت از میان مادران دانش‌آموزان که بیشتر پیگیر امور تحصیلی فرزندان خود نسبت به پدران بودند انتخاب شدند. و اما برای انتخاب معلمان نیز از مدارس متوسطه اول و دوم دخترانه و پسرانه هر کدام تعداد ۱۲ مدرسه مجموعاً ۲۴ مدرسه انتخاب و تعداد تقریبی ۸ معلم (۴ زن و ۴ مرد) بصورت تصادفی از هر مدرسه انتخاب شدند.

قبل از انجام مصاحبه با گروه نمونه، بر اساس نتایج مطالعه مقدماتی پژوهش و همچنین شاخص‌های شناسایی شده در بخش مبانی نظری و ادبیات و اهداف پژوهش، محتوای مصاحبه تدوین شد و در اختیار پژوهشگران و اساتید و صاحب‌نظران روان‌شناسی و علوم تربیتی قرار گرفت و پس از اصلاح و تایید و با هماهنگی‌های لازم، مصاحبه‌ها انجام پذیرفت. مدت زمان

هر مصاحبه با توجه به شرایط، میزان تحمل و علاقه‌ی مشارکت کنندگان ۴۵ تا ۶۰ دقیقه در نظر گرفته شد. در بخش کمی، مدل سازی و تحلیل روابط ساختاری به روش معادلات ساختاری به تحلیل روابط میان متغیرها پرداخته شد. ابزار بخش کمی نیز شامل موارد زیر بود:

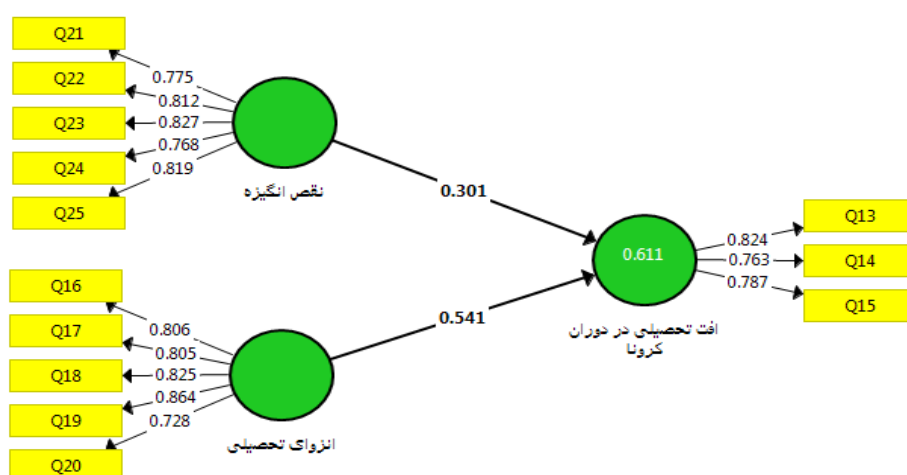
پرسشنامه عوامل موثر بر افت تحصیلی در دوران بیماری کووید-۱۹: پس از استخراج عوامل مهم تاثیر گذار بر

افت تحصیلی در دوران بیماری کووید-۱۹، بر اساس مقوله های کشف شده هر کدام در قالب یک سوال و در پرسشنامه‌ای ساخته شد و مورد تحلیل و بررسی ویژگی‌های روانسجی از جمله تحلیل عاملی تاییدی قرار گرفت. این پرسشنامه ۴۹ سوال داشت و در یک طیف پاسخدهی از خیلی کم (۱ امتیاز)، کم (۲ امتیاز)، متوسط (۳ امتیاز)، زیاد (۴ امتیاز)، خیلی زیاد (۵ امتیاز) نمره گذاری می‌شود. این پرسشنامه ۶ عامل اساسی و ۱۲ مفهوم فرعی را می‌سنجد که ابعاد آن در جدول شماره ۱ ارائه گردید.

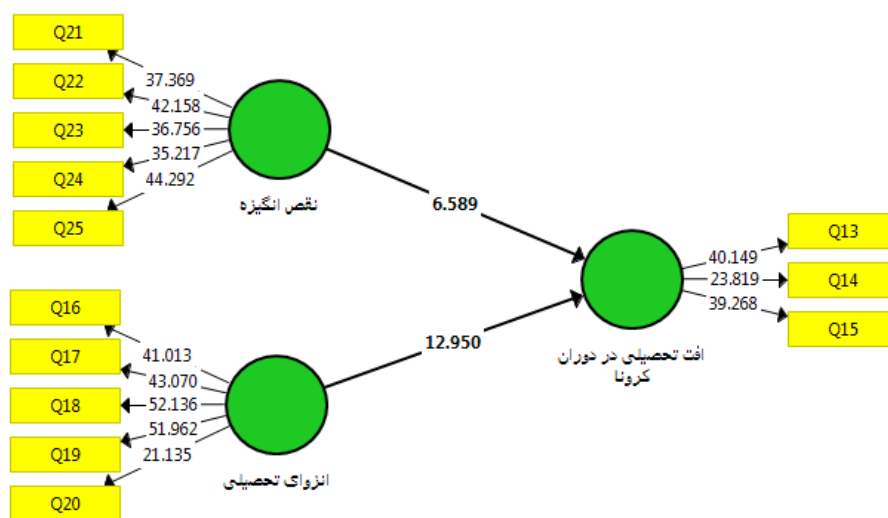
تجزیه و تحلیل داده‌ها در این بخش نیز در دو مرحله انجام شده است. در مرحله اول تحلیل کیفی با استفاده از نظریه داده بنیاد صورت گرفت. از مقوله‌های به دست آمده در جهت تدوین مدل برای پیش‌بینی‌های افت تحصیلی استفاده شد. در مرحله دوم نیز برای تحلیل داده‌های پرسشنامه محقق ساخته عوامل افت تحصیلی بر اساس مدل مفهومی نظریه گراند تئوری، از تحلیل عوامل و مدل معادلات ساختاری با استفاده از نرم افزار spss نسخه ۲۲ و smart pls استفاده گردید.

یافته‌ها

نمودار ۱ و ۲ نتایج تحلیل مربوط به نقص انگیزه و انزوای تحصیلی بر افت تحصیلی در دوران کرونا را نشان می‌دهد. همانطور که نمودار ۲ نشان می‌دهد، مقدار تی متناظر با هر یک از ضرایب مسیر مذکور از مقدار بحرانی در سطح $0.05/1.96$ بیشتر می‌باشد. لذا همگی این ضرایب در سطح 0.05 معنی‌دار می‌باشند.

نمودار ۱- آزمون مدل تاثیر شرایط علی بر مقوله محوری

نمودار ۲- نمرات تی مربوط به آزمون مدل تأثیر شرایط علی بر مقوله محوری

معیار اساسی ارزیابی متغیرهای مکنون درون‌زا مدل مسیر، ضریب تعیین می‌باشد. این شاخص نشان می‌دهد چند درصد از تغییرات متغیر درون‌زا توسط متغیرهای برون‌زا صورت می‌گیرد. مقدار 0.33 ، 0.19 و 0.67 برای متغیرهای مکنون درون‌زا (وابسته) در مدل مسیر ساختاری (درونی) به ترتیب ضعیف، متوسط و قابل توجه توصیف شده است. ولی چنانچه متغیر مکنون درون‌زا تحت تعداد معدودی (یک یا دو) متغیر برون‌زا قرار داشته باشد، مقادیر متوسط ضریب تعیین نیز قابل پذیرش است. همانطور که از **جدول ۱** قابل مشاهده است متغیرهای نقص انگیزه و انزوای تحصیلی می‌توانند 61% از واریانس افت تحصیلی در دوران کرونا را تبیین نمایند، که این مقدار قابل قبول است. با توجه به **جدول ۱** میزان قدرت پیش‌بینی برای افت تحصیلی در دوران کرونا برابر با 0.357 می‌باشد که قوی ارزیابی می‌شود. لذا می‌توان گفت که مدل ساختاری مورد بررسی از کیفیت مناسبی برخوردار است و مقادیر مشاهده شده خوب بازسازی شده‌اند و مدل مورد بررسی توانایی پیش‌بینی بالایی دارد و می‌تواند متغیر مکنون درون‌زا را پیش‌بینی نماید.

جدول ۱- ضرایب مسیر و نمرات تی مربوط به مدل تأثیر شرایط علی بر مقوله محوری

مسیر	Path Coefficient	T statistics	سطح معنی دای	نتیجه	R ²	Q ²
نقص انگیزه ← افت تحصیلی در دوران کرونا	0.301	$6/589$	$0/001$	تایید رابطه	$0/611$	$0/357$
انزوای تحصیلی ← افت تحصیلی در دوران کرونا	$0/541$	$12/950$	$0/001$	تایید رابطه		

بحث

یافته‌های مطالعه حاضر نشان داد که نقص انگیزه و انزوای تحصیلی تأثیر معناداری بر افت تحصیلی دانش‌آموزان در دوران کرونا داشته‌اند. این نتایج با یافته‌های مطالعات آندرده (Andrade) و همکاران (۲۰۲۱) (۱۳) و لیو (Liu) (۲۰۲۰) (۶) همسو می‌باشد. بحران کرونا و شرایط غیرعادی آموزشی، به ویژه انتقال ناگهانی آموزش حضوری به آنلاین، موجب شد که بسیاری از دانش‌آموزان با کاهش انگیزه و افزایش انزوای تحصیلی مواجه شوند و این امر به افت عملکرد تحصیلی آنان منجر شد. انگیزه یکی از عوامل کلیدی یادگیری و عملکرد تحصیلی است و نقش تعیین‌کننده‌ای در موفقیت دانش‌آموزان دارد. انگیزه به‌طور

کلی به دو دسته درونی و بیرونی تقسیم می‌شود (۷). انگیزه درونی شامل علاقه و تمایل شخص به یادگیری و کسب مهارت است، در حالی که انگیزه بیرونی به عواملی مانند تشویق والدین، نمرات و رقابت‌های تحصیلی مرتبط است. در دوران کرونا، بسیاری از دانش‌آموزان منابع انگیزشی بیرونی خود را از دست دادند؛ فقدان تعامل مستقیم با معلمان و همکلاسی‌ها، کاهش بازخورد فوری و نبود محیط رقابتی حضوری باعث شد انگیزه بیرونی آنان کاهش یابد. از سوی دیگر، انگیزه درونی نیز تحت تأثیر شرایط غیرعادی قرار گرفت. محدودیت در دسترسی به منابع آموزشی، مشکلات تکنولوژیک و فقدان نظم و ساختار مدرسه موجب شد دانش‌آموزان حس موفقیت و خودکارآمدی خود را از دست بدهند (۱۰). طبق نظریه خودتعیین‌گری، نیازهای روانی پایه شامل خودمختاری، شایستگی و ارتباط اجتماعی برای حفظ انگیزه ضروری هستند. در دوران کرونا، کاهش فرصت‌های تعامل اجتماعی و نبود محیط حمایتی مدرسه، این نیازها را محدود کرد و به کاهش انگیزه درونی منجر شد. کاهش انگیزه باعث شد دانش‌آموزان زمان کمتری برای مطالعه اختصاص دهند، تمرکز کمتری روی تکالیف داشته باشند و در پیگیری مطالب آموزشی کم‌تلاش شوند. این مسیر، کاهش یادگیری عمیق و افت نمرات را توضیح می‌دهد و نشان می‌دهد که انگیزه نه تنها عامل آغاز یادگیری است، بلکه فرآیند مستمر تلاش و پشتکار دانش‌آموزان را نیز هدایت می‌کند (۴).

انزوای تحصیلی، به معنای کاهش تعامل با محیط آموزشی و همسالان است. در دوران کرونا، انزوای تحصیلی به‌طور مستقیم با شرایط فاصله‌گذاری اجتماعی و آموزش آنلاین ایجاد شد. ارتباط مستمر با معلمان و همسالان، فرصت یادگیری گروهی، حل مسئله مشترک و دریافت بازخورد اجتماعی را فراهم می‌کند. فقدان این تعاملات موجب شد دانش‌آموزان احساس تنهایی، جدافتادگی و کاهش تعلق به گروه آموزشی داشته باشند (۱۳). تحقیقات نشان داده‌اند که انزوای تحصیلی با افزایش استرس، اضطراب و کاهش انگیزه مرتبط است. دانش‌آموزان منزوی کمتر به منابع آموزشی دسترسی دارند، از کمک همسالان بهره‌مند نمی‌شوند و فرصت‌های بازخورد اجتماعی برای اصلاح و بهبود عملکردشان محدود می‌شود. این مسیر به‌طور مستقیم بر افت تحصیلی اثرگذار است و می‌تواند موجب کاهش کیفیت یادگیری، کاهش تمرکز و کاهش بهره‌وری تحصیلی شود (۱۰). یکی از مهم‌ترین یافته‌های این مطالعه، تعامل میان نقص انگیزه و انزوای تحصیلی است. دانش‌آموزانی که انگیزه پایینی داشتند، کمتر به دنبال تعامل با معلمان و همکلاسی‌ها بودند و این امر باعث تشدید انزوای تحصیلی آنان شد. به همین ترتیب، دانش‌آموزانی که از انزوای تحصیلی رنج می‌بردند، محرک‌های انگیزشی کمتری دریافت می‌کردند و انگیزه آنان کاهش یافت. این چرخه معیوب نشان می‌دهد که افت تحصیلی در دوران کرونا نه تنها ناشی از یک عامل منفرد، بلکه حاصل تعامل پیچیده میان عوامل روان‌شناختی و اجتماعی است. اثرات نقص انگیزه و انزوای تحصیلی تنها محدود به دوران کرونا نیست. این شرایط می‌تواند منجر به کاهش خودکارآمدی تحصیلی، افزایش اضطراب و نگرش منفی نسبت به یادگیری در بلندمدت شود. دانش‌آموزانی که این دوره را تجربه کرده‌اند، ممکن است در سال‌های آینده نیز با کاهش علاقه به یادگیری، کاهش تلاش و افت تحصیلی مواجه شوند (۸).

با توجه به یافته‌ها، مدارس و معلمان می‌توانند با طراحی برنامه‌های انگیزشی، ایجاد فرصت‌های تعامل آنلاین، تشکیل گروه‌های مطالعه مجازی و ارائه پشتیبانی روان‌شناختی، اثرات منفی نقص انگیزه و انزوای تحصیلی را کاهش دهند. بازخورد مستمر، فعالیت‌های مشارکتی و تقویت حس تعلق اجتماعی می‌تواند انگیزه دانش‌آموزان را افزایش دهد و انزوای تحصیلی را کاهش دهد. همچنین آموزش مهارت‌های خودمدیریتی و برنامه‌ریزی تحصیلی می‌تواند به حفظ انگیزه در شرایط نامطمئن کمک کند.

نتیجه گیری

به طور کلی، یافته‌های این مطالعه تأکید می‌کنند که موفقیت تحصیلی در دوران بحران تنها وابسته به توانایی‌های شناختی دانش‌آموز نیست، بلکه عوامل روان‌شناختی و اجتماعی، به ویژه انگیزه و تعامل اجتماعی، نقش کلیدی دارند. مدیریت این عوامل می‌تواند راهکاری مؤثر برای کاهش افت تحصیلی در شرایط اضطراری آموزشی باشد و اهمیت طراحی محیط یادگیری حمایتگر و انگیزشی را بیش از پیش نشان دهد.

ملاحظات اخلاقی

رعایت اخلاق پژوهش

این مطالعه توسط کمیته اخلاق دانشگاه آزاد اسلامی ساری با کد IR.IAU.SARI.REC.1401.170 تأیید شده است.

حامی مالی

این تحقیق هیچ بودجه‌ای دریافت نکرده است.

مشارکت نویسندگان

مفهوم سازی، زهره دلبری؛ روش شناسی، زهره دلبری؛ تحلیل، زهره دلبری؛ تحقیق، زهره دلبری؛ مدیریت داده، زهره دلبری؛ نگارش - تهیه پیش نویس اصلی، زهره دلبری؛ نظارت، زهره دلبری، مدیریت پروژه، زهره دلبری.

تعارض منافع

بنابر اظهار نویسندگان، این مقاله تعارض منافع ندارد.

تشکر و قدردانی

نویسندگان مقاله مراتب تشکر و قدردانی خود را از مسئولین دانشکده علوم پایه دانشگاه آزاد اسلامی واحد بجنورد به خاطر انجام این پژوهش ابراز می‌دارند.

References

- Pilkington SM, Bulfone-Paus S, Griffiths CEM, Watson REB. Inflammaging and the Skin. J Invest Dermatol. 2021;141(4S):1087-1095. doi: 10.1016/j.jid.2020.11.006
- Mohamed K, Rzymiski P, Islam MS, Makuku R, Mushtaq A, Khan A, et al. COVID-19 vaccinations: The unknowns, challenges, and hopes. J Med Virol. 2022;94(4):1336-1349. doi: 10.1002/jmv.27487
- Zhang Z, Mateus J, Coelho CH, Dan JM, Moderbacher CR, Gálvez RI, et al. Humoral and cellular immune memory to four COVID-19 vaccines. Cell. 2022 ;185(14):2434-2451.e17. doi: 10.1016/j.cell.2022.05.022
- Lindsay RS, Komar J, Chow JY, Kittel A, Larkin P, Spittle M. The influence of linear and nonlinear pedagogies on movement exploration of a weightlifting skill. Acta Psychol (Amst). 2023;258:105212. doi: 10.1016/j.actpsy.2025.105212
- Hexner D. Training nonlinear elastic functions: nonmonotonic, sequence dependent and bifurcating. Soft Matter. 2021 ;17(16):4407-4412. doi: 10.1039/d0sm02189j
- Liu TL, Hsiao RC, Chou WJ, Yen CF. Prospective and Cross-Sectional Factors Predicting Caregiver Motivation to Vaccinate Children with Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder against COVID-19: A Follow-Up Study. Vaccines (Basel). 2020;12(5):450. doi: 10.3390/vaccines12050450
- Candeias AA, Galindo E. Cognitive aging: why we need creativity to increase cognitive preservation. Health Psychol Rep. 2021 ;10(4):257-265. doi: 10.5114/hpr.2021.109537

8. Zolotovskaia IA, Shatskaia PR, Davydkin IL, Shavlovskaya OA. Astenicheskie sindrom u patsientov, perenesshikh COVID-19 [Post-COVID-19 asthenic syndrome]. Zh Nevrol Psikhiatr Im S S Korsakova. 2021;121(4):25-30. Russian. doi: [10.17116/jnevro202112104125](https://doi.org/10.17116/jnevro202112104125)
9. Ali Z, Janarthanan J, Mohan P. Understanding Digital Dementia and Cognitive Impact in the Current Era of the Internet: A Review. Cureus. 2024 ;16(9):e70029. doi: [10.7759/cureus.70029](https://doi.org/10.7759/cureus.70029)
10. Siena LM, Mussetto I, Renzi E, Baccolini V, Migliara G, Sciurti A, et al. Decline in academic performance and mental health during the COVID-19 pandemic: a cross-sectional survey among Sapienza University of Rome students. Front Public Health. 2022;12:1408191. doi: [10.3389/fpubh.2024.1408191](https://doi.org/10.3389/fpubh.2024.1408191)
11. Çolak Y, Afzal S, Marott JL, Vestbo J, Nordestgaard BG, Lange P. Type-2 inflammation and lung function decline in chronic airway disease in the general population. Thorax. 2022;79(4):349-358. doi: [10.1136/thorax-2023-220972](https://doi.org/10.1136/thorax-2023-220972)
12. Audretsch DB, Fisch C, Franzoni C, Momtaz PP, Vismara S. Academic freedom and innovation. PLoS One. 2023;19(6):e0304560. doi: [10.1371/journal.pone.0304560](https://doi.org/10.1371/journal.pone.0304560)
13. Andrade BB, Villalva-Serra K, Menezes RC, Quintanilha LF, Avena KM. For-profit growth and academic decline: a retrospective nationwide assessment of Brazilian medical schools. Front Med (Lausanne). 2021;12:1617885. doi: [10.3389/fmed.2025.1617885](https://doi.org/10.3389/fmed.2025.1617885)